

Tam również ginęli łodzianie

Dno zbrodni

Morze szalało od kilku godzin. Gęste chmury i ołowiana mgła przesłaniały widoczność. O godzinie 14.20 usłyszeli brzęczenie silników samolotowych. Nagle poczuli gwałtowny wstrząs. Wybuchy następowały jeden po drugim...

Pierwsze bomby spadły na „Cap-Arcone” (42 tys. BRT), następnie na „Thielbeck”. Przerażeni, ślóczeni w ładowniach ludzie na próżno wzywali pomocy. Jęki umierających zagłuszały nowe detonacje. Z przepołowionej bombami „Thielbecka” uratowało się zaledwie 26 osób, które o własnych siłach zdołały dopłynąć do brzegu. Olbrzym „Cap-Arcone” również stanął w płomieniach i zaczął tonąć. Na jego siedmiu pokładach rozgrywały się wstrząsające w swej wymowie sceny. Napływający bowiem więźniowie próbując znaleźć dla siebie kawałek miejsca, spychali innych do morza. W tym czasie temperatura wody była tak niska, że część pływających tonęła po kilkunastu minutach.

Po kilku godzinach alianci łodzianami ze szczytków „Cap-Arcony” przewieźli na ląd 310 więźniów. W sumie z tragedii, jaka pamiętnej popołudnia rozegrała się w Zatoce Lubeckiej uratowało się 659 osób. Ocalało więcej, ale ustawione przez SS-mianów na wybrzeżu czekały użycie przeciwko ratującym się ludziom.

A TERAZ ZADAJEMY SOBIE PYTANIE: — KIM BYLI LUDZIE, KTÓRZY 3 MAJA 1945 ROKU ZNALEŻLI ŚMIERĆ W WODACH ZATOKI LUBECKIEJ?

Kiedy w Neuengamme (32 km od Hamburga) usłyszano pierwsze strzały artylerii, a alianckie samoloty stały się codziennymi, natrętnymi gośćmi, postanowiono ewakuować oboz koncentracyjny, założony tam w roku 1941. W obozie w Neuengamme przebywali więźniowie 22 narodowości, ale 80 proc. ogólnej liczby stanowili — Polacy.

Ewakuację obozu rozpoczęto w ostatnich dniach kwietnia. Głodnych i wycieńczonych więźniów gnano nocami. W dzień zamykano ich w piwnicach, gdyż eskorta obawiała się odkrycia ewakuacji przez lotnictwo alianckie. Najgorzej traktowano Polaków i Rosjan. Po kilku dniach dotarli do portu w Lubece. Więźniowie wiedzieli, że to już ostatnie dni ich męczarni, myśleli o szczęśliwym powrocie do domu i nasłuchiwali odgłosów bliskiego frontu. Nasłuchiwali również telegrafistów niemieccy. Dzwili się skąd szczyf niemieckiej marynarki wojennej znalazł się w rękach wroga. Ale najbardziej uderzyła ich treść krótkiego komunikatu. Wzywał on wszystkie jednostki niemieckiej marynarki do natychmiastowego zawinięcia do portów. Ostateczny termin — 3 maja 1945 r. godz. 14.00. W przeciwnym wypadku lotnictwo alianckie zatopi każdy okręt niemiecki, znajdujący się na morzu.

Niemcy ten komunikat, mający na celu zapobiegnięcie niepotrzebnemu rozlewowi krwi, wykorzystali do popelnienia nowej zbrodni. Więźniów z Neuengamme załadowano na statki: „Cap-Arcone” (7.000 osób), „Thielbeck” (4.800 osób), „Athen” (2.000 osób). Do tego konwoju dołączono jeszcze trzy barki (po 1.000 ludzi każda) z więźniami obozu koncentracyjnego w Stutthofie. Pod pretekstem internowania do neutralnej Szwecji, bez wieszania flag Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, co jest sprzeczne z prawem międzynarodowym, wprowadzono okręty w morze... Zakotwiczone je w odległości 7 km od brzegu. Reszta już znamy...

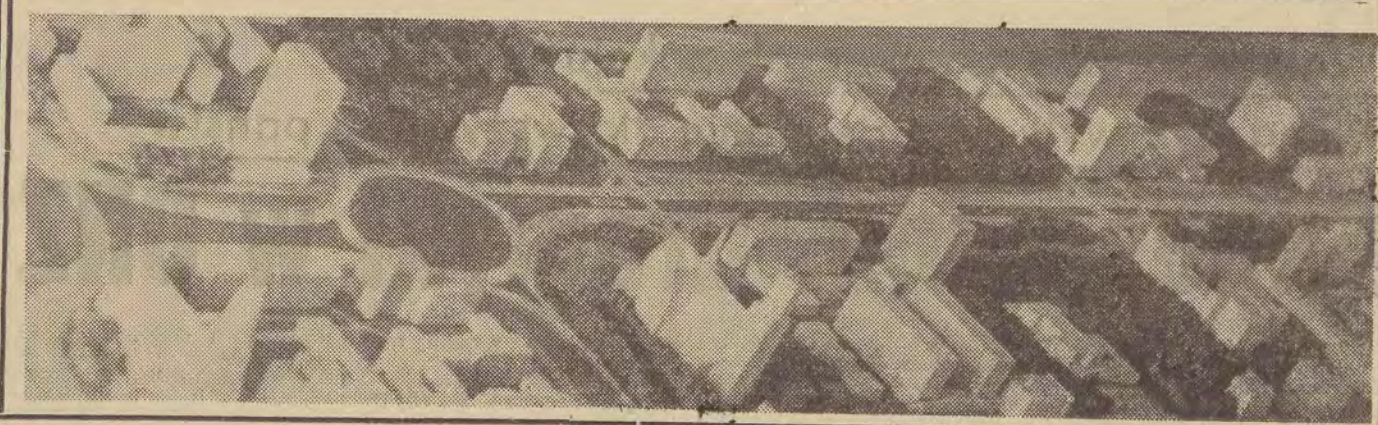
Na pogrzebie ofiar „pływających mogił”, komendant wojskowy Oldenburga kpt. Pratt oświadczył, że siły sprzymierzone — w chwili bombardowania — nie wiedziały, że na okrętach znajdowali się więźniowie i oskarżili hitlerowców o spowodowanie jeszcze jednej zbrodni.

Dokładna liczba ofiar jest nieznamą. Przypuszcza się, że w wyniku bombardowania zginęło około 15 tys. ludzi. Wśród nich, niestety, i dziesiątki łodzian. Oto niektórzy z nich: Stanisław Pietrzak — student, Roman Pawlak — uczeń, Stanisław Czarkowski — kupiec, Stefan Orpiszewski — oficer, Stanisław Gibki — kupiec, Zenon Marczyński — tkacz, Mieczysław Guzenda — prawnik...

W Łodzi żyje jeszcze kilku naczynych świadków tej mało znanej zbrodni: Jan Rączka, Zygmunt Smużniak, Janusz Wolter, Bronisław Abramczyk...

Ostatnio antyfaszystowska organizacja byłych więźniów — „Amicale Internationale de Neuengamme”, która opiekuje się grobami swoich zamordowanych kolegów, znajdującymi się w Neuenstadt i Hauffkrucht ogłosiła, że posiada dokładny wykaz ofiar. Dla zainteresowanych podaje adres: „Amicale Internationale de Neuengamme, Neuengamme — Hamburg, NRF.

MAREK REGEL

Opłata pocztowa uliszczona ryczałtem

Wydanie A

Cena 50 gr.

Nakład 160.000

panorama

DZIENNIKA ŁÓDZKIEGO

Rok XVII

Łódź, niedziela 23 i poniedziałek 24 września 1962 roku

Nr 228 (4920)

Architekci maja głos

Na wystawie projektów architektonicznych, czy jak kto woli na Rejonowym Przeglądzie Projektów, jest makieła, która zainteresuje nawet osoby afiszujące się największą obojętnością wobec spraw budownictwa. Chodzi o prace architektów Sadowskiego i Walda, z Miejskiej Pracowni Urbanistycznej — makietę przedstawiającą śródmieście Łodzi roku 1980. Smiale rozwiązania proponowane przez obu inżynierów zmieniają ją do niepoznania. Szerokie ulice, nowe, o niepowtarzalnych formach budynki...

Jeśli kogoś interesuje co, gdzie i jak będzie, odsyłamy go na wystawę do Biblioteki Uniwersyteckiej. Chociaż mówić szczerze, ta wystawa reklamy nie potrzebuje. Jest odwiedzana. W książce pamiątkowej ekspozycji obok tradycyjnych w tonie wypowiedzi przeczytać też można wyrazy szczerzego uznania w rodzaju „wielkie brawa”, czy „duża buźka”.

Bo trudno na przykład nie pochwalić (zwłaszcza wtedy, kiedy się jeszcze czeka w długiej kolejce na własne mieszkanie) zaproponowanego przez inżynierów Żołubaka i Nowickiego z Wojewódzkiego Biura, projektu budownictwa przykładowo oszczędnościowego. Metr powierzchni użytkowej za 1.508 zł, ciężar budynku trzykrotnie mniejszy od dotychczasowych — 147 kg zamiast około 450 kg m³. Mieszkania budowane metodą uprzemysłowioną, lekkim sprzętem mechanicznym, którym dysponuje każde przedsiębiorstwo. Kolorystyka elewacji powstaje wraz z montażem budynku (odpada tynkowanie, konserwacja rusztowania, a więc oszczędność na drzewie, stali i czasie). Rzecz ważna: konstrukcja budynku pozwoli zastosować wewnętrzne ściany przestawne. Można będzie pokój zwiększać lub zmniejszać w zależności od potrzeb. Wprowadzwszy oszczędności na ilość materiału i robociznie bez zrezygnowania z pełnego standardu wyposażeniowego, zastosowano dodatkowo meblotanki.

Niemalże zainteresowanie wzbudziły również takie propozycje jak projekt wstępnego szkoły muzycznej (prosta bryła o przejrzystym rozwiązaniu) i pawilonu meblowego, który powstanie w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 138/190 inżyniera arch. J. Kurmano-wicza z Biura Projektów Budownictwa Przemysłowego. Równie ciekawy jest projekt lekarskiej przychodni specjal-

istycznej inż. Golusa (z tego samego biura) i projekt Łódzkiej Fabryki Budowy Maszyn Przemysłu Terenowego inż. Jakubczaka.

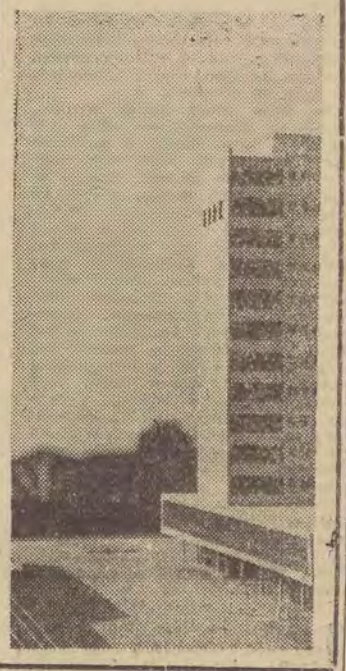
Na ogół wyróżniają się prace Miastoprojektu, Wojewódzkiej Pracowni Urbanistycznej (miejscowy plan szczegółowy Inowódza) oraz prace konkursowe na Dom Włókien Sztucznych nadesłane z kilku ośrodków architektonicznych w Polsce.

Wystawa jest ciekawa i trzeba ją obejrzeć. AP.

Zabudowa Śródmieścia Al. Kościuszki.

Projekt biurowca Biura Projektów Budownictwa Komunalnego.

Śladem himalajskiego Yeti

Zagadka

w postaci żaby

W prasie brytyjskiej pojawiły się ostatnio opisy wypraw, która nieco przypomina głośne swego czasu lo-wy na legendarnego Yeti. Terenem jej były tym razem nie Himalaje, lecz centralny płaskowyż Notch Gwinei. Obiektem zainteresowania uczonych: ogromny, nie skatalogowany jeszcze gatunek żaby, która „posiada przy-puszczalnie wielkość królika, a być może jest jeszcze większa”.

okazów dowiedział się od mieszkańców Nowej Gwinei dr Taylor z uniwersytetu w Adelaidzie. Zorganizował on specjalną wyprawę, która u-dała się w niezwykle trudno dostępne rejon centralnej Nowej Gwinei, gdzie miały żyć owe „żaby-giganty”. Niestety, poszukiwania spełzyły na niczym: nie udało się schwycić ani jednego okazu. Uczony brytyjski nie rezygnuje. Zapowiada następną wyprawę w grudniu.

O istnieniu takich żabich

...! z zeszcłej gałęzi opada zeszcły liść

nasze Fantazja, kosmos i... telepatia

WYWIADY Rozmowa z prof. dr St. Cwynarem

Najbardziej fantastyczne marzenia ludzkie przyjmują realne kształty. Fantazja — najswobodniejsza córa wyobraźni ludzkiej, wycarowująca nieprawdopodobne wizje świata i wszechświata — systematycznie trafia na warsztat naukowe różnych gałęzi wiedzy i przekształca się, w miarę ich postępu, w coraz precyzyjniejsze dzieła wytworzone z materii. Zapragnął człowiek kiedyś latać na wzór ptaka. Nie udało się. Ale bakcył fantazji już zaczął się rozwijać, aż dziś przyjął kształty odrzućców, przekraczających nie tylko szybkość lotu ptaka, lecz szybkość dźwięku. Marzył człowiek o podwodnych podróżach

i fantazjował na temat życia w głębiach oceanów. Dziś dociera tam bez trudu zbrojny w łódzie podwodne, aparaty tlenowe, skafandry nurka. Frapował człowieka wszechświat. Kiedy stwierdził, że Ziemia jest tylko jego maleńkim fragmentem, wyczarował wizję tajemniczego bytu na innych planetach, powołał do życia marsjan, wenusjan, skontaktował się z nimi w fantastycznych powieściach, dotarł na Księżyc, zadomowił się na nim. Dziś niewiele brakuje do poznania tajemnic naszego satelity, Stałki kosmiczne krążą wokół Zie-

[Dalszy ciąg na str. 3]

Pod tym hasłem znajdziesz w każdej „Panoramie” krajowe i zagraniczne sensacje, ploteczki curiosa, historie „nie z tej ziemi”, ciekawostki itp. rzeczy do czytania.

Zewsząd o wszystkim

W czym wygląda lepiej mężczyzna — w garniturze cywilnym, czy w mundurze? — z pytaniem tym wystąpił ostatnio zachodniemieccy badacze opinii publicznej. Zdecydowana większość ankietowanych wypowiedziała się za ubraniem cywilnym. Tylko 12 proc. mieszkańców NRF chętniej ogląda mężczyzn umundurowanych, przy tym odpowiedzi kobiet i mężczyzn są niemal całkowicie zgodne. Z jednym wyjątkiem dziewcząt w wieku od 16 do 21 lat, wśród których co czwarta daje pierwszeństwo mundurowi. Wśród chłopców w tym wieku nawet nie co dziesiąty opowiedział się za mundurem.

(m. kr.)

— Nie jest to wprawdzie pies gończy, ale na polowaniach bardzo się przydaje...

Tej dziewiętnastoletniej dziewczynie najbardziej smakuje tureckie nargile. Jest to fajka z wodą, w której dym chłodzony jest zimną wodą.

Smutna eks-cesarzowa i jej „wesoly wdowiec”

Świat zachodni ma znów swą wielką sensację, swój temat dnia. Całe kolumny tygodników poświęca się opisom poszczególnych etapów romansu księżniczki Sorajy z Gunterem Sachsem. Pod krzykliwymi tytułami w rodzaju: „Gunter Sachs posłubia Soraję” — „Play-boy — milioner następcą szacha”, „Soraję i Sachs interesują miliony bardziej, niż start rakiety Jcu Wenus”, lub „Soraję i Sachs, to współczesna baśń dla milionów ludzi”, publikuje się rezultaty polowań na parę samotnych pomimo „słodkiego życia” ludzi, którzy rzekomo się pokochali.

Kim jest Soraję wiedzą wszyscy. 29-letni Gunter Sachs jest dziedzicem znanej niemieckiej dynastii przemysłowców, przedmiotem niezliczonych legend i plotek, jakie narosły wokół niespokojnego życia, które prowadzi od chwili śmierci młodej i pięknej żony (zmarła 4 lata temu na skutek błędów w sztuce lekarskiej podczas niewinnej operacji).

Gunter Sachs prowadzi kilka wielkich przedsiębiorstw, lecz znany jest głównie z tego, że przebywa stale w towarzystwie grubych ryb finansjery i z mniejszych lub większych skandali w rodzaju takich, jak: Sachs — wynalazca pojedynkowania się bitą śmietaną, jajkami i serem; myje włosy whisky; chraćci swe wozy nie szampianem, lecz sokiem pomidorowym; jego nazwisko wymienia się już w czterech procesach rozwodowych...

Podczas gdy księżna Esfandah, matka Soraję podjęła się roli pości, który powiadomił szacha o zamiarach matrymonialnych jego eks-małżonki, Gunter Sachs pierwszy człowiek, któremu udało się poniać bez celu po świecie „księżniczkę o smutnych oczach” rozweselić i przywiązać, próbuje wszelkimi sposobami zacierać ślady swej zbyt głośnej przeszłości.

M. Kr.

***

Dwaj szkoccy lekarze dr Ralph Berger i dr Jan Oswald zaangażowali sześciu studentów z edynburskiego uniwersytetu, by przeprowadzić na nich badania o skutkach braku snu. Lekarze interesują się szczególnie halucynacjami, których doznają „ofiary” po pewnym okresie pozbawienia ich możliwości spania.

Po sześćdziesięciu bezsennych godzinach, jeden ze studentów wyciągnął ręce, by zniszczyć urojone pajęczyny, które „widział” w każdym pokoju. Drugiemu wydawało się, że starsza kobieta o wyglądzie czarownicy nie spuszcza z niego oczu. Znikła, kiedy chciał się do niej zbliżyć. Trzeci namiętnie całował czystą kartkę papieru przekonany, że całuje narzeczoną. Inny znowu sądził, że dr Berger jest policjantem, usiłującym go przesłuchać.

Dwanaście godzin snu wyleczyło zupełnie studentów z tych wizji.

al.

— Sprawuj się cicho. Reno dam ci znak, jak mąż odejdzie...

Bez słów.

— Pracuje u nas już trzy tygodnie i ani razu nie siedziała przy swoim biurku...

— Nie udawaj, że się nie ma. Widzę twoje oko...

(m. kr.)

BEZ SŁÓW

☆ □ ☆

Do dramatycznych wypadków w powietrzu doszło w czasie kręcenia jednej ze scen amerykańskiego filmu telewizyjnego. Pilot Lyle Cameron miał na wysokości 1300 metrów „przebiec się” z jednego leżącego samolotu na drugi. Podczas gdy Lyle Cameron schodził przy pomocy sznurowej drabinki z lecącego górnego samolotu „Cessna” na „L-13”, nagle zmiana kierunku wiatru podrzuciła samolot dolny ku górze.

Samoloty zderzyły się i doznały uszkodzeń skrzydeł, a Lyle straciwszy równowagę runął w przepaść. W chwili potem wyskoczył z niezdolnej do dalszego lotu maszyny pilot „L-13” Howard Curtis. On i Lyle wylądowali dzięki spadochronom szczęśliwie.

Pilot „Cessny” Cliff Winters usiłował jeszcze przez pewien czas zapanować nad samolotem. Nie miał on na sobie spadochronu i dopiero, gdy samolot zaczął gwałtownie pikować w dół, chwycił jeden ze spadochronów. Trzy mając się go kurezowo, dosłownie w ostatniej chwili zdolał sobie przypasać spadochron i wyszarpaną linkę.

Kręcącym film kamerzystom udało się także uchwycić na taśmie moment, gdy grzeci z uczestników dramatycznego wypadku uratowali swe życie lądując na drzewie.

□ □ □

Czy Mona Liza była mężczyzną? To zadziwiające pytanie zupełnie serio stawiają dziesiątki różni eksperci. A część z nich odpowiada nań nawet twierdząco.

Pierwszy na ten pomysł wpadł szwedzki artysta malarz, będący jednocześnie krytykiem sztuki. Doszedł on do wniosku, że tajemniczy uśmiech „Giocondy” przypomina bardzo uśmiech postaci figurujących na innych obrazach Leonarda da Vinci, a w szczególności świętego Jana Pa.

□ ☆ □

Dyrektor ogrodu zoologicznego w Bloomington usiłuje pozbyć się za wszelką cenę małego lwa, ulubieńca najmłodszych zwiedzających.

„Duffy” — tak się wabi mały lew, waży około 50 kg. Był do tego stopnia rozpierzczony przez publiczność, że nie ma najmniejszej ochoty stać się dorosłym, zamiast ryceży i pokazywać kły, tak jak każdy przyswoił lew, mrużoży i podstawił grzbiet do pogłaskania.

Ze względu na wysokie koszty utrzymania Duffy’ego dyrekcja ZOO postanowiła go sprzedać. Cóż, kiedy dyrektor pewnej menażerii, który zamierzał nabyć lwa, natychmiast zrezygnował z tego zakupu, twierdząc, że Duffy wcale, ale to wcale nie przypomina dzikiego zwierzęcia...

□ ☆ □

Tore Euderud, mieszkaniec Oslo otrzymał za wiadomości o wysokości podatków, które powinien zapłacić. Nic w tym oryginalnego. Dowiedział się, że jest państwem winien sumę 1000 koron, że znajduje się w kategorii płatników oznaczanych cyfrą „11”, co oznacza, że posiada dwoje dzieci. To też wypadek dość banalny. Rzecz jednak w tym, że Tore liczy sobie tylko 4 lata.

Zdziwionym rodzicom administracja wytłumaczyła, że przyczyną tego nieporozumienia jest złe funkcjonowanie... maszyny do liczenia.

☆ ◆ ☆

W Rye (stan Nowy Jork — USA) zobaczyć można wiszącą na sznurku przed domem doktora Webstera Stovera (byłego dziekana wydziału medycznego) zupełnie niezłą kolekcję

Myśli złote, srebrne i takie sobie

„Po raz pierwszy od czasów Adolfa Hitlera Niemcy ulegli znowu fascynacji pojedynczego człowieka”.

Napisał po wizycie de Gaulle’a w NRF tygodnik hamburski — „Der Spiegel”

„Winszuję wam być Niemcami, to znaczy

dzielnymi wielkiego narodu”.
Powiedział w Ludwigsburgu prezydent Francji
— Charles de Gaulle

„Wszyscy ludzie śmieją się w tym samym języku”.

Poeta amerykański
— Robert Frost

„Nie możemy kiesy państwowej urządzać na wzór SAM, gdzie pierwszy lepszy przybysz mógłby wybrać”.

Ludwik Erhard

„Nic nigdy nie jest groźne w polityce. Wszystko jest kwestią czasu”.

Charles de Gaulle

łachmanów. Kolekcja ta będzie wisiała jeszcze kilka dni dopóki pan domu nie wróci z więzienia. Dr Stover został bowiem skazany na 30 dni aresztu.

Aby zaprotęstować przeciwko podwyżce podatków powiesił on bowiem przed swoim domem opisaną już wyżej kolekcję łachmanów, przeplatając je portretami miejskich osobistości. Po zapadnięciu wyroku pan Stover zjął portrety, pozostawiając łachmany.

al.

Świetny środek przeciw komarom i innym owadom, chroniący jednocześnie przed mrozem, oparzeniami słonecznymi i... przeciągami, wynaleźli mieszkańcy Oceanii. Oto przepis: „Należy starannie rozetrzeć jądro orzecha kokosowego i poddać je na słońcu procesowi fermentacji. Wydzieli się wtedy olejek kokosowy. Olejek ten zmieszać z olejkami palmowym, rycynowym i tłuszczeniem zwierzęcym, dodać trochę startego drzewa mahoniowego, korzonków umirotwiających, ziół i pyłu metalowego. Wszystko razem utrzeć. Smarować się w razie potrzeby”.

(Kat.)

Narciarstwo wodne jest b. popularną i ciekawą dyscypliną sportową lansowaną ostatnio za granicą. Na jeziorze Lemon w Szwajcarii odbyły się mistrzostwa Europy pań w jeździe na nartach wodnych. Na zdjęciu: S. Hulsemann (Luksemburg) podczas jazdy figurowej w czasie mistrzostw.

